

ΣΤΟΜΑΤΙΚΗ ΚΟΙΛΟΤΗΤΑ

Αποτελεί την αρχή του πεπτικού συστήματος.

Λειτουργίες της είναι:

- Η πρόσληψη της τροφής.
- Η μάσησή της και η ανάμιξη με το σίελο.
- Η αρχική κατάποσή της (εκούσια φάση) που συνεχίζεται στον φάρυγγα (ακούσια φάση).
- Αποτελεί επίσης δευτερογενή είσοδο του αναπνευστικού (η κύρια είναι η ρινική κοιλότητα).

Ανατομική εντόπιση

Βρίσκεται στην κεφαλή στο κάτω μέρος του προσωπικού (σπλαχνικού) κρανίου, κάτω από την ρινική κοιλότητα και μπροστά από τον φάρυγγα. Εκτείνεται από την *στοματική σχισμή* (μπροστά) μέχρι τον *ισθμό* (είσοδο) του στοματοφάρυγγα.

Οστά στοματικής κοιλότητας

- Δύο άνω γνάθοι.
- Δύο υπερώια (πίσω από τις άνω γνάθους).
- Κάτω γνάθοι.

Στα φατνιακά τμήματα των γνάθων (άνω και κάτω) βρίσκονται οι οδοντοστοιχίες.

Τμήματα στοματικής κοιλότητας

Προστόμιο ή πρόδρομος του στόματος (επιπολής ή πρόσθιο τμήμα).

Βρίσκεται *μπροστά* από τις οδοντοστοιχίες και τα ούλα, *πίσω* (ή μέσα) από τα χείλη και τις παρειές.

Κυρίως στοματική κοιλότητα ή ιδίως κοίλον του στόματος (πίσω και εσωτερικά από τα δόντια)

Είναι το εσωτερικό, βαθύτερο και πολύ μεγαλύτερο τμήμα και οριοθετείται από:

- τις οδοντοστοιχίες (μπροστά και εξωτερικά)
- την σκληρή και μαλακή υπερώια (προς τα πάνω)
- το έδαφος του στόματος και την κάτω επιφάνεια της γλώσσας (προς τα κάτω)
- τον ισθμό του στοματοφάρυγγα (προς τα πίσω).

Οι **μόνιμες οδοντοστοιχίες** περιλαμβάνουν 16 οδόντες η κάθε μία (4 τομείς, 2 κυνόδοντες, 4 προγομφίους και 6 γομφίους) ισομερώς κατανεμημένους σε κάθε πλάγιο (8 δεξιά + 8 αριστερά).

Η **υπερώα** αποτελεί την οροφή του στόματος και το έδαφος της ρινικής κοιλότητας, διαχωρίζοντας επίσης την στοματική κοιλότητα και από τον ρινοφάρυγγα (το πάνω μέρος του φάρυγγα). Η **σκληρή υπερώα** (πρόσθια 2/3) σχηματίζεται από τις άνω γνάθους και τα υπερώια οστά. Η **μαλακή** (ή «**μαλθακή**») **υπερώα** (οπίσθιο 1/3) δεν έχει οστέινο περίβλημα και αποτελεί το *κινητό* μέρος της υπερώας, μετακινούμενη προς τα πίσω και πάνω κατά την κατάποση, εμποδίζοντας την είσοδο της τροφής στον ρινοφάρυγγα.

Το **έδαφος του στόματος** σχηματίζεται από τους άνω του υοειδούς οστού μύες του τραχήλου (ανταγωνιστές των μασητηρίων), με κυριότερο τον γναθοϋοειδή και τον γενειοϋοειδή δευτερευόντως).

Ο **ισθμός** είναι ο χώρος μεταξύ της στοματικής κοιλότητας και του φάρυγγα (ορισμένοι τον θεωρούν σαν ένα επιπλέον -τρίτο- τμήμα του στόματος, μαζί με το προστόμιο και το ιδίως κοίλο).

Στην περιοχή αυτή (στα δύο πλάγια) βρίσκονται οι **υπερώιες αμυγδαλές** (μάζες λεμφαδενικού ιστού) μέσα στους αμυγδαλικούς βόθρους.

ΟΔΟΝΤΕΣ

A) Λειτουργίες

- Μάσηση τροφής (σε συνεργασία με γλώσσα και σίελο).
- Συμμετοχή στην άρθρωση του λόγου (σαφής ομιλία).
- Βοηθούν στην διάπλαση των ιστών που τα στηρίζουν (οστά, ούλα).

B) Είδη οδόντων

Ανάλογα με την ηλικία εμφάνισης:

- Νεογιλοί (20), μέχρι το 12^ο έτος
- Μόνιμοι (32), από το 6^ο έτος (ο πρώτος γομφίος)

Ανάλογα με την μορφολογία και την θέση στην οδοντοστοιχία:

- Τομείς (8)
- Κυνόδοντες (4)
- Προγομφίοι (8)
- Γομφίοι (12)

Τα **μορφολογικά χαρακτηριστικά** που τους ξεχωρίζουν είναι:

- Για τους *τομείς*: το τέμνον άνω χείλος.
- Για τους *κυνόδοντες*: το κωνικό άνω χείλος.
- Για τους *προγομφίους*: τα δύο φύματα (προεξοχές).
- Για τους *γομφίους*: τα τρία, ή περισσότερα φύματα.

Γ) Επιφάνειες οδόντων

Σχετιζόμενες με άλλα ανατομικά στοιχεία (χείλη, παρειές, γλώσσα):

- i) Εξωτερική ή προδομική (χειλική ή παρειακή)
- ii) Γλωσσική

Μεταξύ των δοντιών (επιφάνειες επαφής):

- iii) Εγγύς (προς την μέση γραμμή της οδοντοστοιχίας)
- iv) Άπω (απομακρυσμένη από την μέση γραμμή)

Συγκλείνουσα επιφάνεια:

- v) Μασητική

Δ) Δομή - ανατομία οδόντων

- **Μύλη**: προβάλλει από τα ούλα.
- **Ρίζα**: βρίσκεται μέσα στο φατνίο, δηλαδή τον ειδικό χώρο για κάθε οδόντα που υπάρχει στα φατνιακά τμήματα των γνάθων. Μπορεί να υπάρχουν περισσότερες από μία ρίζες σε κάποια δόντια.
- **Αυχένας (ή αυχενική γραμμή)**: το όριο μεταξύ μύλης και ρίζας.

Ε) Σύσταση των οδόντων

- **Αδαμαντίνη**: Καλύπτει εξωτερικά (επιφανειακά) την μύλη. Είναι το σκληρότερο συστατικό του οδόντος.
- **Οστεΐνη**: Καλύπτει επιφανειακά την ρίζα. Όμοιο σε σύσταση με τα οστά.

- **Οδοντίνη:** Αποτελεί το μεγαλύτερο σε ποσοστό συστατικό του οδόντος. Βρίσκεται κάτω (εσωτερικά) από την αδαμαντίνη και την οστεΐνη, επομένως και στην περιοχή και της μύλης και της ρίζας. Πρόκειται για τροποποιημένο οστίτη ιστό.
- **Πολφική κοιλότητα:** Βρίσκεται στο εσωτερικό των δοντιών και περιέχει τον οδοντικό πολφό (πυκνός συνδετικός ιστός, αγγεία και νεύρα) και διαιρείται στον *πολφικό θάλαμο* (μύλη) και τον *ριζικό σωλήνα* (ρίζα).

ΣΤ) Νεύρωση οδόντων (αισθητική)

Από το *τρίδυμο* (V) νεύρο (ο 2^{ος} και 3^{ος} κλάδος), συγκεκριμένα:

- το *άνω γναθικό* (V2): νευρώνει την άνω οδοντοστοιχία.
- το *κάτω γναθικό* (V3): νευρώνει την κάτω οδοντοστοιχία.

ΓΛΩΣΣΑ

Είναι ένα κινητό, μνώδες (κυρίως) όργανο, καλυμμένο με βλεννογόνο. Βρίσκεται στο έδαφος της στοματικής κοιλότητας (κυρίως), με το οπίσθιο τμήμα της να επεκτείνεται και στον στοματοφάρυγγα.

A) Λειτουργίες της γλώσσας

- Γεύση
- Μάσηση και κατάποση της τροφής
- Ομιλία
- Καθαρισμός του στόματος

B) Τμήματα (μοίρες) της γλώσσας

- *Ρίζα* (οπίσθιο 1/3, προσφύμενο ακίνητο τμήμα)
- *Σώμα* (πρόσθια 2/3, κινητό τμήμα)
- *Κορυφή* (πρόσθιο άκρο, ακουμπάει στους τομείς)

Γ) Επιφάνειες

- **Άνω επιφάνεια** (ράχη).
- **Κάτω επιφάνεια**, που προς τα πίσω προσφύεται στο έδαφος του στόματος.

Στην ράχη, προς τα πίσω, υπάρχει η τελική αύλακα σε σχήμα Λ, που την διαχωρίζει σε πρόσθια (μέσα στο στόμα) και οπίσθια (στον στοματοφάρυγγα) μοίρα.

Ο βλεννογόνος (επιθήλιο) της πρόσθιας μοίρας περιέχει τις *γλωσσικές θηλές* που εξυπηρετούν την λειτουργία της γεύσης με τους γευστικούς κάλυκες.

Ο βλεννογόνος της οπίσθιας μοίρας περιέχει λεμφικό ιστό.

Δ) Μύες της γλώσσας

- **Αυτόχθονες** (εσωτερικοί, βρίσκονται μόνο στην γλώσσα): Μεταβάλλουν το σχήμα της.
- **Ετερόχθονες** (εκφύονται εκτός και καταφύονται στην γλώσσα): Κίνηση της γλώσσας.

Ε) Νεύρωση

- 1) Τρίδυμο (V) : Αισθητική νεύρωση (αφή, πόνος, ζεστό, κρύο) για τα πρόσθια 2/3 της γλώσσας.
- 2) Προσωπικό (VII) : Αισθητηριακή (γεύση) για τα πρόσθια 2/3.
- 3) Γλωσσοφαρυγγικό (IX) : - Αισθητηριακή (γεύση) για το οπίσθιο 1/3.
- Αισθητική (αφή, πόνος κλπ.) για το οπίσθιο 1/3.
- 4) Πνευμονογαστρικό (X) : Αισθητηριακή και αισθητική νεύρωση για μία μικρή οπίσθια περιοχή (κοντά στην επιγλωττίδα).
- 5) Υπογλώσσιο (XII) : Κινητική νεύρωση (μύες της γλώσσας).

Χάρη στην πλούσια νεύρωση, η γεύση είναι μία ιδιαίτερα εξειδικευμένη λειτουργία και τα είδη της ανιχνεύονται σε συγκεκριμένες περιοχές: π.χ. το γλυκό ανιχνεύεται μπροστά, στην κορυφή της γλώσσας, το πικρό πίσω κλπ.

ΣΙΕΛΟΓΟΝΟΙ ΑΔΕΝΕΣ

Μείζονες ή διφυείς (διπλοί)

Παρωτίδα : Βρίσκεται μπροστά και κάτω από τον έξω ακουστικό πόρο, έχοντας προς τα πίσω την μαστοειδή απόφυση και τον στερνοκλειδομαστοειδή μυ. Είναι ο μεγαλύτερος σιελογόνος αδένας και το παραγόμενο σίελο διοχετεύεται στην στοματική κοιλότητα με τον παρωτιδικό πόρο.

Υπογνάθιος : Βρίσκεται κατά μήκος του σώματος της κάτω γνάθου και διοχετεύει το σίελο στο στόμα με τον υπογνάθιο πόρο.

Υπογλώσσιος : Βρίσκεται στο έδαφος του στόματος και είναι ο μικρότερος από τους τρεις σιελογόνους αδένες.

ΜΥΕΣ ΚΑΙ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΣΤΟΜΑΤΙΚΗΣ ΚΟΙΛΟΤΗΤΑΣ

A) Μασητήριοι (μύες της κεφαλής): Σύγκλειση στόματος (έλξη γνάθου προς τα πάνω).

B) Μύες άνωθεν του υοειδούς (πρόσθιοι τραχηλικοί)

- Διάνοιξη στόματος (έλξη γνάθων προς τα κάτω).
- Σχηματισμός εδάφους στόματος (κυρίως γναθοϋοειδής και γενειοϋοειδής).

Γ) Βυκανητής (δερματικοί μύες κεφαλής)

- Τάση (τέντωμα) παρειάς κατά την διάρκεια της μάσησης, ώστε να αποφευχθεί τραυματισμός της από τα δόντια.
- Συγκράτηση τροφής μεταξύ των οδοντοστοιχιών (σε συνεργασία με τον σφιγκτήρα του στόματος) ώστε να μην διαφύγει στο προστόμιο και προς τα έξω.
- Σχηματισμός μυϊκού τοιχώματος παρειάς.
- Εξώθηση του αέρα (φύσημα, σάλπισμα).

Δ) Σφιγκτήρας του στόματος

- Σύγκλειση στοματικής σχισμής.
- Διατήρηση τροφής μεταξύ των δοντιών (συνεργασία με βυκανητή).
- Συμβάλλει στην άρθρωση της ομιλίας.
- Προβάλλει τα χείλη (φιλί).